

EBEVEYN OKUMA İNANÇ ÖLÇEĞİ'NİN TÜRKÇEYE UYARLAMA ÇALIŞMASI*

*Özlem ŞİMŞEK ÇETİN***

*D. Neslihan BAY****

*Fatma ALİSİNANOĞLU*****

ÖZET

Araştırmanın amacı ebeveynlerin, okul öncesi dönemindeki çocukların dil ve okuryazarlık gelişimindeki rolünü ve çocuklarına kitap okuma süreci ile amacına ilişkin inançlarını belirlemek için D. DeBaryshe ve Binder (1994) tarafından geliştirilmiş, orijinal adı “Parent Reading Belief Inventory” olan “Ebeveyn Okuma İnanç Ölçeği”nin Türkçeye uyarlamasını yapmaktır. Bu amaca ulaşabilmek için öncelikle ölçeğin dil uzmanları tarafından çeviri işlemleri gerçekleştirilmiştir. Sonrasında ölçeğin kültürel, dilsel, anlamsal uygunluğu ile ilgili dil ve alan uzmanlarının görüşleri alınmıştır. Türkçe formu oluşturulduktan sonra ölçeğin faktör yapısının Türk kültürüne uyumlu olup olmadığına bakmak amacıyla 420 anneye uygulanmış, elde edilen verilerle Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) yapılmıştır. Orijinal ölçek yedi faktörden (Öğretimin Etkililiği, Olumlu Etki, Sözel Katılım, Okuma Yönergesi, Bilgi Kaynağı, Kaynaklar, Çevresel Etki) ve toplam 42 maddeden oluşmaktadır. Ancak öğretimin etkililiği ve okuma yönergesi boyutlarında yer alan iki maddenin ölçekteki t değerleri düşük çıkmıştır. Bu maddeler uzman görüşü alınarak faktör yapıları değiştirilmeden çıkarılmış ve istatistiki işlem tekrar gerçekleştirilmiştir. Yapılan ikinci DFA 40 madde ile gerçekleştirilmiştir. Yapılan işlem sonrasında bütün maddelerin yedi alt boyutta anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Hesaplanan uyum indeksleri $X^2/sd=5,72$ CFI=0.90, NNFI=0,90, NFI=0,90 IFI=0,90 olarak bulunmuştur. Ölçeğin faktörleri arasındaki ilişkiyi gösteren tüm katsayıların yeterli düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Ölçeğin alt boyutlarına ilişkin güvenirlik katsayılarının .45 -.87 arasında değiştiği, ölçeğin toplamına ilişkin güvenirlik katsayısının .79 olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular Ebeveyn Okuma İnanç Ölçeği'nin Türkiye'de geçerli ve güvenilir olarak kullanılabileceğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Ebeveyn okuma inancı; okul öncesi dönem çocuklar; uyarlama çalışması

* Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

** Yrd. Doç. Dr. Kırıkkale Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitimi, El-mek: ozlemgazi@gmail.com

*** Yrd. Doç. Dr. Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitimi ABD, El-mek: bayneslihan@gmail.com

**** Prof. Dr. Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Okul Öncesi Eğitimi ABD, El-mek : alisinaf@gmail.com

THE ADAPTATION STUDY OF PARENT READING BELIEF INVENTORY TO TURKISH

ABSTRACT

The purpose of the study is to adapt the Parent Reading Belief Inventory, which was developed by D. DeBaryshe and Binder (1994) to define the beliefs of parents of pre-school children language and literacy development, related to their children's book reading processes and aims, to Turkish. In order to reach this aim, initially the inventory was translated by language experts. Later, the views of language and the related fields' experts regarding the inventory's cultural, linguistic and semantic appropriateness were gathered. After forming the Turkish version of the inventory, to find out whether it is appropriate for Turkish culture or not, it was applied to 420 mothers, and Confirmatory Factor Analysis (CFA) was applied with the collected data. The original inventory consists of seven factors (Teaching Effectiveness, Positive Effect, Verbal Participation, Reading Instruction, Source of Information, Resources, and Environmental Effect) and 42 items. However, t-score of two items in teaching effectiveness and reading instruction were low. By consulting the experts' opinions, those items were taken out of the inventory without changing its factor structures and the statistical analysis was done again. The second CFA was done with 40 items. It was indicated that all the items in seven sub-dimensions were significant. The calculated fit index was found as $X^2/sd=5,72$ CFI=0.90, NNFI=0,90, NFI=0,90 IFI=0,90. The reliability co-efficient of the relation between the factors was found as acceptable. The reliability co-efficient of the sub-dimensions of the inventory was found between .45 - .87 and the total reliability co-efficient was .79. The results of the study indicate that the Parent Reading Belief Inventory can be used as a valid and reliable inventory in Turkey.

Key Words: Parent reading belief, preschool children, adaption study

Giriş

Çocuklar dil ve okuryazarlık becerilerini gelişimin doğal bir sonucu olarak kazanmaktadırlar. Yüksek nitelikli bir çevre çocuğun okuryazar olma sürecinde oldukça etkilidir (Seefeldt, 2005). Okuma ve yazma ile ilgili davranışlar ve kavramlar, erken yaşlarda sosyal etkileşim içinde kazanılmaktadır. Çocuklar ilk okuryazarlık deneyimlerini okuyan ve yazan kişileri gözlemleyerek ve onlarla etkileşime geçerek çok erken yaşlarda edinmektedirler (Sulzby ve Teale, 1991). Ailelerin evde sağladığı okuryazarlık çevresi çocukların okul başarısını önemli ölçüde etkilemektedir (Soderman, Gregory ve McCarty, 2003). Çünkü evde sağlanan okuryazarlık çevresi çocuğun; okuma ve yazma faaliyetlerine aşina olmasını, çevresindeki kişilerin okuryazarlık etkinliklerini inceleme fırsatı bulmasını, kitap okuma (inceleme) bağımsız davranışını göstermesini ve evdeki diğer kişilerle birlikte okuryazarlık aktivitelerine katılmasını sağlayacaktır (DeBaryshe, 2000). Bu konuda yapılan araştırmalar, evde çocuklara okuma yazma ile ilgili sağlanan çevrenin çocukların okuma ve yazma becerilerinin gelişimine katkı sağladığını göstermektedir (Bingham, 2007; Coviello, 2005; Foy ve Mann, 2003; Haynes, 2010; Roberts, Jurgens ve Burchinal, 2005; Kim, 2010; Weigel, Martin ve Bennett, 2006b). Çocukların okuma gelişimini desteklemede ailelerin

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

çocuklarına sağlayabilecekleri en değerli öğrenme araçlarından biri kitaptır. Kitap okuma özellikle dil ve okuryazarlık becerilerinin gelişiminde önemli rol oynamaktadır. Araştırmalar kitap okumanın okul öncesi dönemdeki çocukların yazı farkındalığı, dil becerileri ve ileriki dönemlerde okuduğunu anlama üzerinde olumlu etkilere sahip olduğunu göstermektedir (Lonigan, Anthony, Bloomfield, Dyer, Samwel, 1999; Lonigan ve Whitehurst, 1998; Mol, Bus ve Long, 2009; Şimşek ve Alisinanoğlu, 2009).

Ebeveynlerin evde çocuklarıyla birlikte yaptıkları etkinliklerde ve ev okuryazarlık çevresinin düzenlenmesinde ebeveynlerin okumaya yönelik inançları rol oynamaktadır. Ebeveynlerin erken okuryazarlığın desteklenmesine yönelik inançları arttıkça, okumayla ilgili evde yaptıkları etkinliklerin sıklığı ve niteliği de artış göstermektedir (DeBaryshe, 1995). Araştırmalar ebeveynlerin okuma inançları ile ev okuryazarlık çevresi arasında ilişki olduğunu ortaya koymaktadır (Audet, 2013; Curenton ve Justice, 2008; DeBaryshe, 1995; Dobbs-Oates, Pentimonti, Justice ve Kaderavek, 2012; Gonzalez, Rivera, Davis ve Taylor, 2010; Phillips ve Lonigan, 2009; Roberts, Jurgens ve Burchinal, 2005; Weigel, Martin ve Bennett, 2006a).

Ebeveyn inançları; ebeveynlerin çocuklarına sağlayabilecekleri deneyimler ve çocuklarıyla birlikte yapabilecekleri etkinlikler hakkında düşüncelerini içermektedir (Akt.:Sonnenschein, Baker, Serpell, Scher, Goddard-Truitt ve Munsterman, 1997). Ebeveynlerin okuma becerilerinin gelişimi ve bu becerileri desteklemek için yapılabilecek etkinlikler hakkındaki düşünceleri, ebeveyn okuma inançlarını oluşturmaktadır (DeBaryshe ve Binder, 1994). Okul öncesi dönemde ebeveynlerin okuma inançlarının belirlenmesi, ebeveynlerin okuma inançları tespit edilerek, evde daha nitelikli okuryazarlık çevresinin düzenlenmesi ve okuma yazmaya hazırlığa yönelik uygulamalarının geliştirilmesine rehberlik edilmesi açısından önemli görülmektedir. Bu nedenle bu çalışmada ebeveynlerin okul öncesi dönemdeki çocuklarının okuma gelişimine ilişkin inançlarını belirlemeye yönelik DeBaryshe ve Binder (1994) tarafından geliştirilen orijinal adı Parent Reading Belief Inventory olan Ebeveyn Okuma İnanç Ölçeği'nin Türkiye'de kullanılabilirliği test edilmiştir. Ebeveyn Okuma İnanç Ölçeği birçok kültüre uyarlanmış ve geçerli bulunmuştur. Ölçeği Rodríguez, Hammer ve Lawrance (2009) Meksika- Amerikan; Wu ve Honig (2010) Tayvan; Husain, Choo ve Singh (2011) Malezya; Boomstra, Dijk, Jorna ve Geert (2013) Hollanda; Racisid ve Seva, 2013 Sırbistan kültürlerine uyarlanmış ve geçerli bulmuşlardır. Bu araştırmanın okul öncesi eğitim alanındaki araştırmalara katkı sağlaması açısından önemli olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı DeBaryshe ve Binder (1994) tarafından geliştirilmiş, orijinal adı "Parent Reading Belief Inventory" olan "Ebeveyn Okuma İnanç Ölçeği"nin Türkçeye uyarlamasını gerçekleştirmek, Türkiye'de kullanılabilirliğini ortaya koymak, geçerlik ve güvenilirliğini test etmektir.

Yöntem

Araştırmanın Yöntemi

Çalışmada Deniz (2007) tarafından belirlenen ölçme aracı uyarlama ölçütleri dikkate alınmıştır.

- Uyarlama çalışmasına karar verildiğinde yapılacak olan ilk iş izin almaktır.
- Çalışılacak olan kültürdeki ve dil gruplarındaki ölçülen yapının varlığı ve eşitliği sağlanmalıdır.
- İyi çevirmenler seçilmelidir.
- Ölçek uyarlamaya geçilmelidir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

- Uyarlama aşamasındaki ölçek daha büyük bir grupta uygulanmalıdır.
- Ölçeğin uyarlanmış hali gözden geçirilip gerekiyorsa değişiklikler yapılmalıdır.
- Asıl ve uyarlanan kültürdeki test puanları uygun istatistiki yöntemlerle karşılaştırılmalıdır.
- Eğer kültürlerarası karşılaştırma yapılacaksa testin dil sürümlerinin eşitliğinden emin olunmalıdır.

Bu ölçütler dikkate alınarak öncelikle DeBaryshe ve Binder (1994) tarafından geliştirilmiş ölçeğin kullanımı için izin alınmıştır. DeBaryshe'ye e-posta aracılığıyla ulaşılmış ve gerekli izin e-posta aracılığıyla alınmıştır. İzin alındıktan sonra ölçeğin çeviri aşamasına gelinmiştir. Çeviri aşamasında Akbaş ve Korkmaz (2007) tarafından belirtilen basamaklar dikkate alınmıştır. Bu aşamalar;

- Uygulanacak ölçeğin, o dili anadili olarak konuşan farklı kişilerce, ölçek üzerinde hiçbir değişiklik yapmadan diğer dile çevrilmesi,
- Araştırmacılar tarafından çevirilerin incelenmesi, üzerinde tartışılarak en uygun ifadenin belirlenmesi,
- Çevirisi tamamlanan ölçeğin, farklı çevirmenlerce ölçeğin orijinal diline çevrilmesi,
- Üçüncü olarak elde edilen ölçeğin, orijinal ölçekle karşılaştırılıp, çevirinin uygunluğunun tespit edilmesi (aynı anlamı verip vermedikleri konusunda tartışılması),
- Ölçeğin orijinalini hazırlayan kişiye, son aşamada elde edilen anketin gönderilip geribildirim alınmasıdır (Akt.: Akbaş ve Korkmaz, 2007:159).

Araştırmada ölçek öncelikle İngilizce ve Türkçeyi çok iyi düzeyde bilen bir dil uzmanı tarafından Türkçeye çevrilmiştir. Türkçeye çevrilen ölçek İngilizce ve Türkçeyi çok iyi düzeyde bilen başka bir eğitimci tarafından tekrar İngilizceye çevrilmiştir. Ardından İngilizce ve Türkçeyi bilen üçüncü bir kişi ölçeği tekrar Türkçeye çevirmiştir. Çeviri işlemleri yapıldıktan sonra orijinal ölçek ile ölçeğin Türkçeye çevrilen versiyonu dil ve anlam açısından, çevirilerdeki tutarlılık yönünden incelenmiştir. Çeviriler arasındaki tutarlılık, İngilizce ve Türkçeyi iyi bilen bir okul öncesi eğitim uzmanı tarafından değerlendirilmiştir. Çeviri formu üzerinde ilk düzeltmeler gerçekleştirilmiş ve iki dil uzmanının görüşü alınmıştır. Türkçe çevirisi tamamlanan ölçeğin kültürel, dilsel, anlamsal ve deyimse uygunluğunun belirlenmesi amacıyla beş konu alan uzmanının görüşleri alınmıştır. Uzmanlardan gelen görüşler doğrultusunda maddeler düzenlenmiştir. Uygulama öncesinde ölçek üç ebeveyne uygulanmış, anlaşılması güç olan ya da anlaşılamayan ifadenin yer alıp almadığının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Türkçe formu oluşturulan Ebeveyn Okuma İnanç Ölçeği 3-6 yaş çocukların ebeveyni olan 420 anneye uygulanmıştır.

Ebeveyn Okuma İnanç Ölçeği'nin geçerlik güvenirlik çalışmasına katılan 420 ebeveynin cevapları doğrultusunda doğrulayıcı faktör analizi (DFA) hesaplanmıştır (Büyüköztürk, 2009). Bu analiz faktör sayısı ve faktörlere ilişkin göstergelerin önceden belirlendiği ölçme modelini analiz eden bir tekniktir ve daha önce belirlenmiş faktör yapısının doğruluğunu test etmek için kullanılmaktadır (Kline, 2011). Ebeveyn Okuma İnanç Ölçeğinde yer alan 42 maddenin orijinal formda oluşturduğu yedi boyutun Türkçeye uyarlanan formda da benzer özellikler taşıyıp taşımadığının; başka bir anlatımla belirlenen faktör yapısının doğrulanıp doğrulanmadığının belirlenmesi amacıyla DFA gerçekleştirilmiştir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

Veri Toplama Aracı

Orijinal adı Parent Reading Belief Inventory olan Ebeveyn Okuma İnanç Ölçeği, DeBaryshe ve Binder(1994) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek ebeveynlerin, okul öncesi dönemindeki çocuklarının dil ve okuryazarlık gelişimindeki rolünü, çocuklarına kitap okuma süreci ve amacına ilişkin inançlarını belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Yedi alt boyuttan ve toplam 42 maddeden oluşmaktadır (Tablo 1'de ölçeğin alt boyutlarına ilişkin madde örnekleri sunulmuştur).

Ölçeğin alt boyutları ve amacına ilişkin bilgiler şu şekildedir:

Öğretimin etkililiği; okulla ilgili becerilerin kazandırılmasında öğretmen olarak ebeveynlerin rolü,

Olumlu etki; okumayla ilgili olumlu etkiler,

Sözel katılım; kitap okuma sırasında çocuğun aktif katılımının önemi,

Okuma yönergesi; okuma yönergesinin uygunluğu,

Bilgi kaynağı; çocukların günlük hayatla ilgili bilgileri ya da ahlaki değerleri kitaplardan öğrenip öğrenmedikleri,

Kaynaklar; okuma için gerekli olan kaynakların sınırlı olup olmadığı,

Çevresel etki; dil gelişiminin kaynağı hakkında görüşleri içermektedir.

Tablo 1: Ölçeğin boyutları, madde sayıları ve madde örnekleri

Ölçeğin boyutları	n	Örnek maddeler
Öğretimin etkililiği	9	Ebeveyn olarak, çocuğumun gelişiminde önemli bir role sahibim. Çocukların öğretiminde ebeveynler değil, okullar sorumludur.
Olumlu etki	11	Çocuğumun kitap okumasına yardımcı olmayı sıkıcı veya zor buluyorum. Çocuğumla kitap okumak, birlikte geçirmeyi sevdiğimiz özel bir zaman dilimidir.
Sözel katılım	8	Çocuklar kitaplardan yeni kelimeler, renkler, isimler ve benzeri şeyler öğrenirler. Çocuğum, kitaplarda gördüğü birçok şeyin ismini bilir.
Okuma yönergesi	4	Harfleri ve basit kelimeleri öğrenmesi amacıyla çocuğuma kitap okurum. Çocuğumla kitap okurken onun sayfalarda farklı harfleri ve sayıları göstermesini sağlarım.
Bilgi kaynağı	5	Hikâyeler, çocuğumun hayal gücünün gelişmesine yardımcı olur. Kitap okurken çocuğum, dersleri ve ahlaki değerleri öğrenir.
Kaynaklar	4	Çocuğuma kitap okumayı çok istesem bile kitap okuyamayacak kadar meşgul ve yorgunum. Kitabımız olmadığı için çocuğuma kitap okumuyorum.
Çevresel etki	2	Bazı çocuklar, doğuştan konuşkandır; öte yandan bazıları da doğuştan sessizdirler. Ebeveynlerin bu konuda pek bir etkisi söz konusu değildir.

*Ters puanlanan maddeler; 2, 4, 6, 8, 10, 14, 16, 18, 28, 29, 30, 37, 38, 39, 40, 42, 42.

**İki alt boyutta olan madde; 20 (Olumlu etki ve sözel katılım alt boyutlarında yer almaktadır)

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

Ebeveynler ölçeği, dörtlü likert tipi seçeneklerden kendilerine uygun olanları işaretleyerek yanıtlamaktadırlar (1= kesinlikle katılmıyorum, 2= katılmıyorum, 3= katılıyorum, 4= kesinlikle katılıyorum). Ölçekte olumlu ve olumsuz sorular bulunmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puan ebeveynlerin okuma inançlarını yansıtmaktadır. Ölçekten alınan puanlar yükseldikçe, ebeveynlerin okuma inançlarının; a) ebeveynler çocuk için önemli öğretmenlerdir, b) çocuklar okuma sırasında aktif katılmalıdır c) çocuklara kitap okumanın amacı okumayı öğretmek değil çocuğun dil gelişimini desteklemek, bilgisini arttırmak ve kitap okumaktan keyif almasını sağlamaktır, d) zamanın ve kitap kaynakların sınırlı olmasına rağmen ebeveynlerin kitap okumasına engel değildir, e) dil gelişiminde çevresel uyaranlar etkilidir yönünde olduğu düşünülmektedir. DeBaryshe ve Binder (1994) ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmasını Afrikan- Amerikalı ve Avrupa- Amerikalı, düşük gelirli, 2-5 yaşlar arasındaki çocuklara sahip olan 155 ebeveynle yapmışlardır. Beş alt boyutta iç tutarlılık katsayısının oldukça yüksek olduğu ancak, iki alt boyutta (çevresel etki ve okuma yönergesi) düşük olduğu tespit edilmiştir. Ölçekte temel bileşenler analizi, dik döndürme sonrasında yedi faktörlü yapı elde edilmiştir. Ölçeğin tamamının açıkladığı varyans %52,2'dir. Ölçeğin iç tutarlılık gösterdiği (.50- .85) bulunmuştur. Test tekrar test güvenilirliği için ölçek 25 ebeveyne 2- 3 hafta sonra tekrar uygulanmıştır. Ebeveynlerden 17'sinden veri alınabilmıştır, buna göre iki test arasında .79 ($p<.001$) korelasyon tespit edilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini Ankara ilindeki beş merkez ilçede(Altındağ, Çankaya, Keçiören, Mamak, Yenimahalle), 2011-2012 eğitim öğretim yılında, Milli Eğitim Bakanlığına bağlı anaokulları ve ilköğretim okullarının anasınıflarına devam eden çocukların anneleri oluşturmaktadır.

Araştırmada çalışma grubunun büyüklüğünü tespit etmek amacıyla alanyazın taraması yapılmıştır. Alanyazın taranmasında madde ile cevaplayıcı oranlarının Cattell (1978)'e göre her madde için 3 ila 6 kişi arasında, Gorsuch (1983)'a göre her madde için en az 5 kişi, Everitt (1975)'e göre her madde için en az 10 kişi olması gerektiği görülmüştür (Akt.; McCallum ve diğerleri, 1999). Jinchul (2004) ise, bu oranın her madde için beş kişiden fazla olması gerektiğini ifade etmektedir. Ebeveyn Okuma İnanç Ölçeği 42 maddeden oluşmaktadır. Her madde için 10 cevaplayıcı olarak hesaplanmış ve toplam 420 veri toplanmıştır. Beş ilçede anaokulu ve anasınıfına devam eden çocukların sayısı belirlenmiş ve 420'si çalışmaya alınmıştır. Tablo 2'de 2011-2012 eğitim öğretim yılında Altındağ, Çankaya, Keçiören, Mamak, Yenimahalle ilçelerinde resmi anaokulu ve anasınıfına devam eden çocukların sayısı ve çalışma grubunu oluşturan çocukların sayısı verilmiştir.

Tablo 2: Çalışma grubunun ilçelere göre dağılımı

İlçeler	Çocuk Sayısı	Çalışma Grubu
Yenimahalle	5854	89
Keçiören	7326	112
Altındağ	3407	52
Çankaya	5643	86
Mamak	5317	81
Toplam	27547	420

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

Tablo 3: Çalışma grubunun demografik özellikleri

Değişkenler	Kategoriler	n	%
Çocuğun devam ettiği okul türü	Anaokulu	159	37,9
	Anasınıfı	261	62,1
Çocuğun cinsiyeti	Kız	215	51,2
	Erkek	205	48,8
Çocuğun yaşı	3 yaş	16	3,8
	4 yaş	29	6,9
	5 yaş	72	17,1
	6 yaş	303	72,1
	İlköğretim	70	16,7
Annenin öğrenim durumu	Lise	199	47,4
	Yüksekokul	35	8,3
	Üniversite	108	25,7
	Lisansüstü	8	1,9
	20-30 yaş	137	32,6
Annenin yaşı	31-40 yaş	221	52,6
	41-50 yaş	61	14,5
	51 ve üzeri	1	0,2
	Ev hanımı	210	50,0
Annenin mesleği	Serbest meslek	46	11,0
	Memur	148	35,2
	Özel sektör	16	3,8
	1	157	37,4
Sahip olduğu çocuk sayısı	2	206	49,0
	3	47	11,2
	4 ve daha fazla	9	2,1
	5	1	0,2
	0-1500	193	46,0
Ailenin aylık gelir düzeyi	1501-3000	156	37,1
	3001-5000	60	14,3
	5001 ve üstü	11	2,6

Tablo 3'de yer alan bilgiler incelendiğinde Ebeveyn Okuma İnanç Ölçeği'nin geçerlik güvenirlik çalışmasına katılan ebeveynlerin %62,1'inin çocuklarının anasınıfına; %37,9'unun ise anaokuluna gittiği görülmektedir. Araştırmaya katılan ebeveynlerin %47,4'ünü lise mezunu ebeveynler oluştururken %1,9'unu öğrenim durumu lisansüstü olan ebeveynler oluşturmaktadır. Ebeveynlerin %52,6'sı 31-40 yaş aralığında; %0,2'si 51 yaş ve üzerindedir. Uygulamaya katılan annelerin %50'si ev hanımı iken, %3,8'i özel sektörde çalışmaktadır. Araştırmaya katılan ebeveynlerin %72,1'inin çocuğunun yaşı 6'dır ve %49'unun 2 çocuğu bulunmaktadır. Ebeveynlerin %46'sının geliri 0-1500 TL aralığında iken %2,6'sının geliri ise 5001 TL ve üzerindedir.

Bulgular

Doğrulamalı Faktör Analizine İlişkin Bulgular

Araştırmada, Ebeveyn Okuma İnanç Ölçeğinde yer alan 42 maddenin orijinal formda oluşturduğu yedi boyutun Türkçeye uyarlanan formda da benzer özellikler taşıyıp taşımadığının belirlenmesi amacıyla DFA yapılmıştır. DFA için kullanılan alt boyutlar ve maddeler Tablo 4'de yer almaktadır.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

Tablo 4: Ölçeğin alt boyutlarında yer alan maddeler

Ölçeğin boyutları	n	Maddeler
Öğretimin etkililiği	9	1,2*,3,4*,5,6*,7,8*,9
Olumlu etki	10**	10*,11,12,13,14*,15,16*,17,18*,19
Sözel katılım	8	20,21,22,23,24,25,26,27
Okuma yönergesi	4	28*,29*,30*,31
Bilgi kaynağı	5	32,33,34,35,36
Kaynaklar	4	37*,38*,39*,40*
Çevresel etki	2	41*,42*

*ters kodlanan maddeler

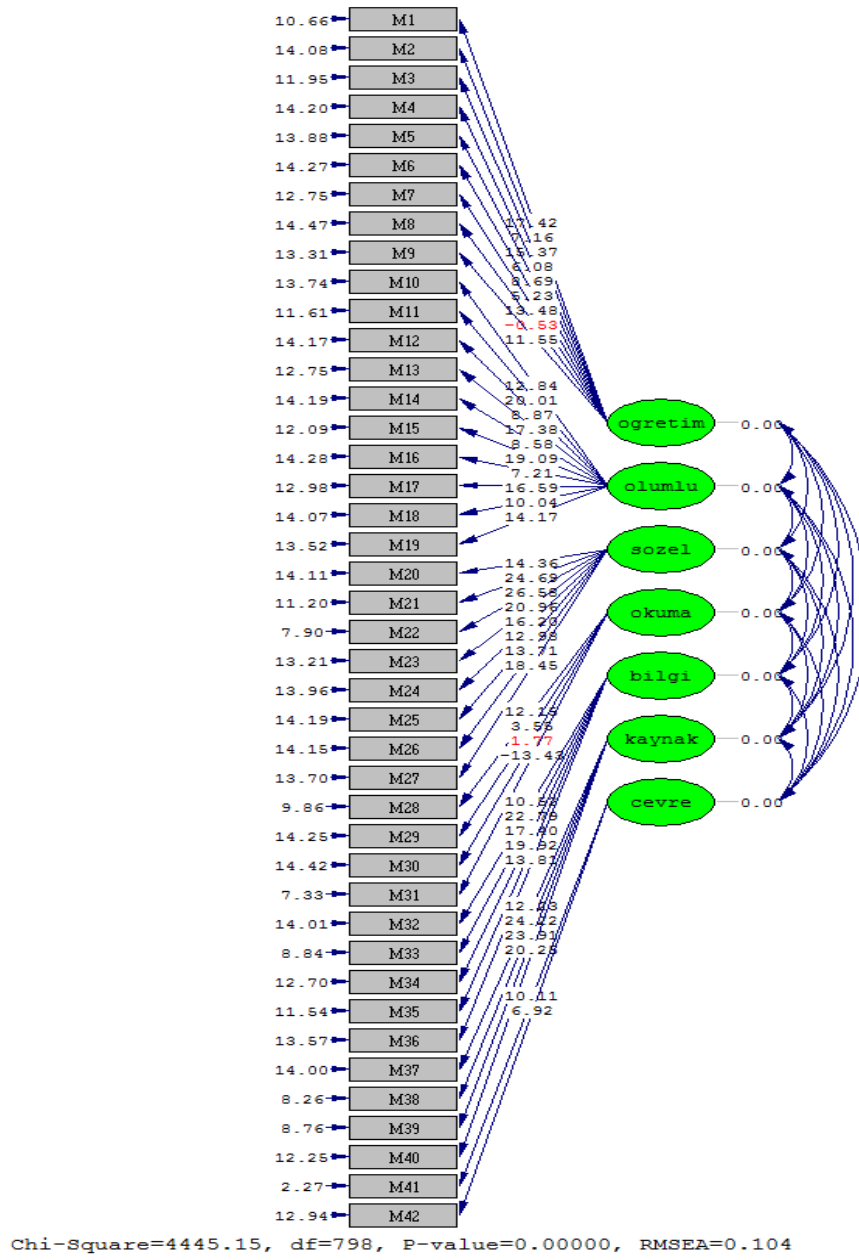
**Ölçeğin 20. maddesinin yalnızca sözel katılım boyutunda yer almasına karar verilmiştir.

Ölçekte yer alan boyutlar ve boyutlarda yer alan maddelere ilişkin ön uygulama sonucunda elde edilen cevaplar doğrultusunda hesaplanan DFA'ya ilişkin path diyagramı Şekil 1'de yer almaktadır.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

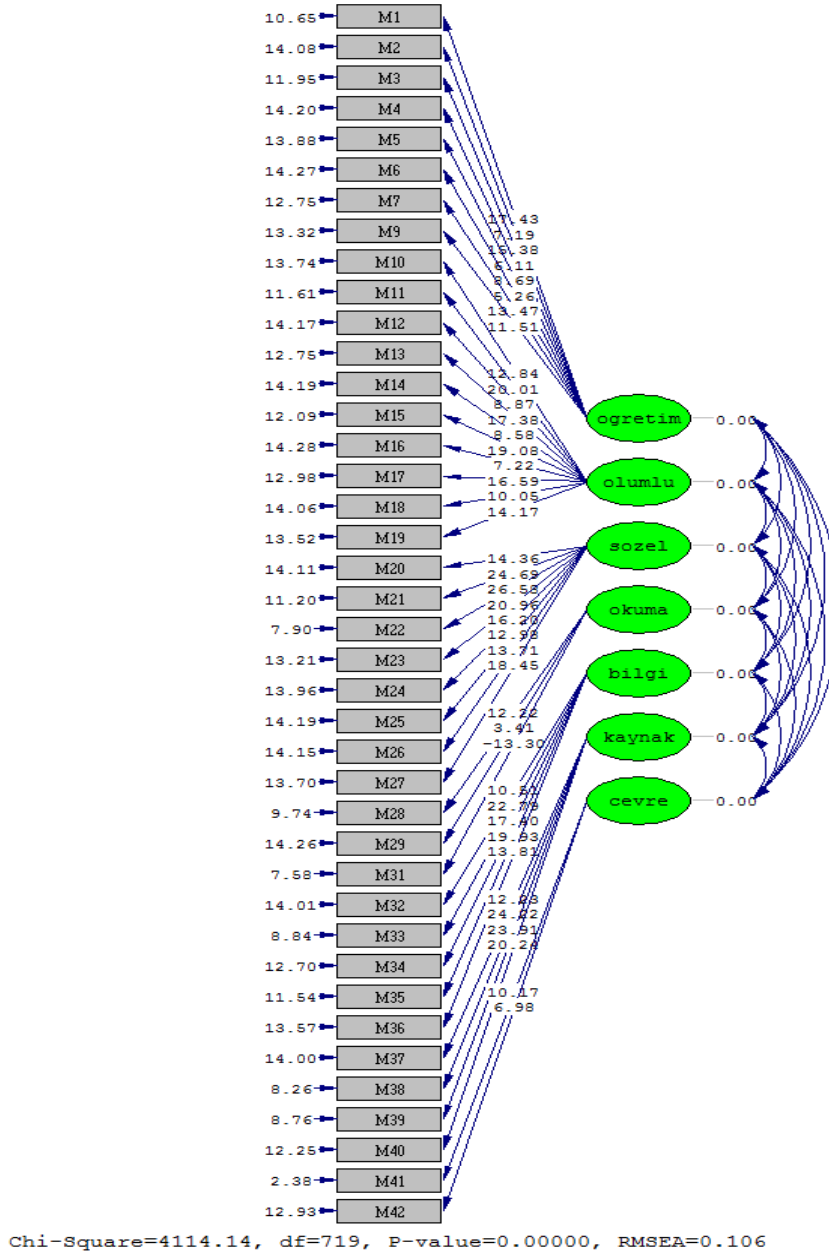
Şekil 1: Birinci DFA'ya ilişkin path diyagramı

Şekil 1'de Ebeveyn Okuma İnanç Ölçeğinde Türkçeye uyarlanan maddelere ebeveynlerin vermiş oldukları cevaplar doğrultusunda hesaplanan path diyagramı görülmektedir. Uygulanan ilk DFA'da istatistiksel olarak anlamlı olmayan t değerine sahip maddeler incelenmiştir. Öğretim etkililiği boyutunda yer alan 8. maddenin (Çocuğum okula gittiği zaman, öğretmeni ihtiyacı olan şeyi öğretiyor; bu nedenle bu konuda endişelenmeme gerek yok) ve okuma yönergesi boyutunda yer alan 30. maddenin (Çocuğum, okumayı öğrenmek için çok küçüktür) anlamlı t (-0.63, -13.43) değerlerine sahip olmadıkları belirlenmiştir. Söz konusu maddelere ilişkin üç konu alan uzmanının görüşü de alınarak maddelerin ölçekten çıkarılmasına karar verilmiştir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

İlgili maddeler ölçekten çıkartılarak ve DFA tekrar edilmiştir. Tekrar edilen DFA sonuçlarında tüm faktör ve maddelerin anlamlı t değerine sahip oldukları belirlenmiştir. İkinci DFA sonucunda elde edilen path diyagramı, maddelerin standart katsayıları ile birlikte Şekil 2’de belirtilmiştir.

Şekil 2. İkinci DFA'ya ilişkin path analizi

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

İkinci DFA sonucunda hesaplanan uyum indeksleri $X^2/sd=5,72$ CFI=0,90, NNFI=0, 90, NFI=0,90 IFI=0,90 olarak bulunmuştur. Ölçeğin faktör yapısını gösteren modelin gözlenen değişkenleriyle faktörleri arasındaki ilişkiyi gösteren katsayılar incelendiğinde, tüm katsayıların yeterli düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır (Sümer, 2000). Ebeveyn Okuma İnanç Ölçeği 40 madde ve yedi faktör ile doğrulanmıştır. Maddele ait regresyon değerleri ve t değerleri Tablo 5'de yer almaktadır.

Tablo 5: Ebeveyn Okuma Envanteri ikinci DFA sonucunda hesaplanan regresyon ve t değerleri

Boyutlar	Maddeler	Regresyon değerleri (R^2)	t değerleri
Öğretim Etkililiği	M1	0,59	17,43
	M2	0,13	7,19
	M3	0,49	15,38
	M4	0,099	6,11
	M5	0,19	8,69
	M6	0,074	5,26
	M7	0,40	13,47
	M9	0,31	11,51
	M10	0,35	12,84
Olumlu Etki	M11	0,67	20,01
	M12	0,19	8,87
	M13	0,56	17,38
	M14	0,17	8,58
	M15	0,63	19,08
	M16	0,13	7,22
	M17	0,52	16,59
	M18	0,23	10,05
	M19	0,41	14,17
Sözel Katılım	M20	0,40	14,36
	M21	0,85	24,69
	M22	0,92	26,58
	M23	0,70	20,96
	M24	0,49	16,20
	M25	0,34	12,98
	M26	0,38	13,71
	M27	0,59	18,45
	M28	0,44	12,22
Okuma Yönergesi	M29	0,038	3,41
	M31	0,54	13,30
	M32	0,25	10,51
Bilgi Kaynağı	M33	0,80	22,79
	M34	0,56	17,40
	M35	0,67	19,93

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

	M36	0,39	13,81
	M37	0,32	12,23
Kaynaklar	M38	0,85	24,22
	M39	0,83	23,91
	M40	0,68	20,24
	M41	0,71	10,17
Çevresel Girdi	M42	0,17	6,98

Tablo 5'de yer alan bilgiler incelendiğinde Türkçeye uyarlaması gerçekleştirilen Ebeveyn Okuma İnanç Ölçeği'nde yer alan 40 maddeye ilişkin hesaplanan regresyon katsayılarının t değerlerinin anlamlı olduğu ve modelin orijinalinde yer alan yedi faktörün doğrulandığı belirlenmiştir. Ölçeğin birinci boyutu öğretim etkililiği boyutuna en çok katkı sağlayan maddenin M1 ($R^2=0,59$), en az katkı sağlayan maddenin ise M6 ($R^2=0,074$) olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin ikinci boyutunu oluşturan olumlu etki boyutuna en çok katkı sağlayan maddenin M11 ($R^2=0,67$), en az katkı sağlayan maddenin ise M16 ($R^2=0,13$) olduğu tespit edilmiştir. Sözel katılım boyutuna en çok katkı sağlayan madde M22 ($R^2=0,99$) iken söz konusu boyuta en az katkı sağlayan madde M25 ($R^2=0,34$)'tir. Ölçeğin okuma yönergesinde bulunan üç madde sırasıyla boyuta M31 ($R^2=0,54$), M28 ($R^2=0,44$), M29 ($R^2=0,038$) katkı sağlamaktadır. Ölçekte yer alan kaynaklar boyutuna en fazla katkı sağlayan maddenin M38 ($R^2=0,85$), en az katkı sağlayan maddenin de M37 ($R^2=0,32$) olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin son boyutunu oluşturan çevresel girdi boyutunda yer alan M41 ($R^2=0,71$) ile M42 ($R^2=0,17$) boyutu açıklamaktadır.

Ebeveyn Okuma İnanç Ölçeği'nin farklı kültürlerle uyarlamaları yapılmıştır. Bu uyarlama çalışmalarının bazılarında ölçek maddelerinin çıkarıldığı, bazılarında ise faktör yapısının değiştiği görülmektedir. Uyarlama çalışmalarından biri Wu ve Honig (2010) tarafından Tayvan'da yapılmıştır. Araştırmada 3-5 yaşları arasında çocuklara sahip olan 731 anneden toplanan verilerle temel bileşenler faktör analizi yapılmıştır. Analiz sonrasında, 32 madde sekiz faktörden oluşan bir yapıya ulaşılmıştır. Analiz tekrarlandığında beş alt boyutta 24 madde geçerli bulunmuştur. Başka bir uyarlama çalışması ise Boomstra, Dijk, Jorna ve Geert (2013) tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırmada ölçek Hollanda kültürüne uyarlanmıştır. Araştırmanın sonucunda, orijinal ölçekte olduğu gibi yedi faktörlü yapıya ulaşılmış, ancak dört madde (6, 8, 17, 41) çıkarılmış ve ölçekte toplam 38 madde kalmıştır. Bu araştırmada da öğretim etkililiği boyutunda yer alan 8. madde (-0.63) ve okuma yönergesi boyutunda yer alan 30. madde (-13.43) anlamlı t değerlerine sahip olmadığından ölçekten çıkarılmıştır. Analize 40 madde ile devam edilmiştir (Şekil 1).

Bu araştırmada ölçek DFA ile analiz edilerek, faktör yapısının Türk kültürüne uygunluğu test edilmiş ve orijinal ölçekteki yedi faktörlü yapı doğrulanmıştır. DFA kullanılarak ölçeğin faktör yapısının test edildiği başka araştırmalarda mevcuttur. Bu araştırmalardan biri Gonzalez, Taylor, Davis ve Kim (2013) tarafından gerçekleştirilmiştir. Araştırmada Parent Reading Belief Inventory (PRBI)'nin ABD'de yerel bağımsız bir örnekleme geçerlilik çalışması yapılmıştır. Güney Texas merkezinde yaşayan 136 ebeveynle çalışılmıştır. Ölçek üç modelde analiz edilmiştir. Teorik bilgilerle uyumlu olarak ilk modelde ebeveyn inançları tek faktör altında puanlanmış ve yedi alt boyutta incelenmiştir. İkinci modelde; ölçekte yer alan her alt boyut ayrı faktörler olarak incelenmiştir. Üçüncü modelde ise ölçekte yer alan 42 madde tek bir faktör olarak ele alınmış ve alt boyutlar analize dahil edilmemiştir. Analiz sonrasında ilk modelde yalnızca 2. ve 7. (okuma yönergesi ve bilgi kaynağı) alt boyutlarında yüksek değerler elde edilmiştir. Ancak ikinci ve üçüncü modelde yetersiz puanlar alınmış ve bu iki model doğrulanmamıştır. Buna göre ölçeğin DeBaryshe ve Binder (1994) tarafından yapılan analiz sonuçları ile benzer sonuçlara ulaştığı tespit edilmiştir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

Ölçeğin faktör yapısını test etmek için DFA kullanılan diğer bir araştırma ise Radisic ve Seva (2013) tarafından yapılmıştır. Araştırmada Sırbistanlı 227 ebeveynle çalışılmış. Ölçeğin faktör yapısı üç modelde analiz edilmiştir. İlk modelde ölçek tek faktör altında puanlanmış ve yedi alt boyutta incelenmiştir. İkinci modelde; ölçekte yer alan her alt boyut ayrı faktörler olarak incelenerek aralarındaki korelasyona bakılmıştır. Üçüncü modelde ise ölçekte yer alan 42 madde tek bir faktör olarak ele alınmıştır. Araştırma sonucunda Gonzalez, Taylor, Davis ve Kim (2013) tarafından yapılan araştırmanın aksine, değerlerin en iyi uyum gösterdiği model alt boyutların ayrı faktörler olarak ele alındığı bir model oluşturulmuştur.

Araştırma sonucunda elde edilen başka bir bulgu ise okuma yönergesi alt boyutunda yer alan 31. maddenin (Çocuğumla kitap okurken onun sayfalarla farklı harfleri ve sayıları göstermesini sağlarım.) diğer maddelerle ters ilişki göstermesidir. Ancak ölçeğin orijinalinde maddenin ters puanlanması ile ilgili bir bilgi bulunmamaktadır. Bu durumun Türkiye'deki okuma yazmaya hazırlık çalışmaları ile ilgili olduğu düşünülmektedir. Okul öncesi dönemde, çocukların ilkokula başlamadan önce harfleri öğrenmeleri uygun görülmemektedir. Okul Öncesi Eğitimi Programında “Okul öncesi eğitimde amaç, çocuklara okuma ve yazma öğretmek değil onların ilkokulda okuma ve yazmayı hızlı öğrenebilmesi için gereken ön becerileri kazandırmaktır. Kesinlikle okuma veya yazma öğretmek amacını taşımamaktadır. Programda okuma ve yazma öğretimi yoktur. Harfleri göstermek ve harfleri yazdırmak da yoktur.” ifadesi yer almaktadır (MEB, 2013: 44). Buna göre 31. maddenin diğer maddelerle ters ilişki göstermesi beklenen bir sonuçtur.

Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısına İlişkin Bulgular

Araştırmada Ebeveyn Okuma İnanç Ölçeği'ningüvenirliğini belirlemek amacıyla Cronbach alfa güvenirlik katsayısına bakılmıştır. Cronbach (1951) tarafından geliştirilen alfa katsayısı yöntemi, maddeler doğru-yanlış olacak şekilde puanlanmadığında, 1-3, 1-4, 1-5 gibi puanlandığında, kullanılması uygun olan bir iç tutarlılık tahmin yöntemidir. Cronbach alfa katsayısı, ölçekte yer alan maddenin varyansları toplamının genel varyans oranlanması ile bulunan bir ağırlıklı standart değişim ortalamasıdır (Akt.;Ercan ve Kan, 2004). Tablo 6'da ölçeğin alt boyutlarına ilişkin güvenirlik katsayıları verilmiştir.

Tablo 6: Ebeveyn Okuma İnanç Ölçeği'nin Alt Boyutlarına İlişkin Cronbach Alfa Güvenirlik Katsayısı

Ölçeğin boyutları	n	Alfa
Öğretimin etkililiği	8	0,67
Olumlu etki	10	0,77
Sözel katılım	8	0,87
Okuma yönergesi	3	0,47
Bilgi kaynağı	5	0,76
Kaynaklar	4	0,81
Çevresel etki	2	0,45
Toplam	40	0,79

Tablo 6 incelendiğinde ölçeğin alt boyutlarına ilişkin güvenirlik katsayılarının .45 -.87 arasında değiştiği, ölçeğin toplamına ilişkin güvenirlik katsayısının .79 olduğu görülmektedir. Okuma yönergesi ve çevresel etki alt boyutlarında (.47 - .45) güvenirlik katsayısının çok düşük olduğu söylenebilir. Güvenirlik katsayısının .70 ve daha yüksek olması test puanlarının güvenirliği için yeterli görülmektedir (Büyüköztürk, 2009). Buna göre ölçeğin toplam puanda güvenirliğinin yeterli olduğu ancak öğretimin etkililiği, okuma yönergesi ve çevresel etki alt boyutlarında yeterli olmadığı söylenebilir.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

Elde edilen iç tutarlılık katsayıları orijinal ölçeğin iç tutarlılık katsayıları ile paralellik göstermektedir. DeBaryshe ve Binder (1994) tarafından yapılan analiz sonuçlarında da okuma yönergesi (.63) ve çevresel etki (.50) alt boyutlarında güvenilirlik katsayısının, diğer alt boyutlara göre düşük olduğu tespit edilmiştir. Benzer bir bulguya başka araştırmalara da rastlanmaktadır. Rodríguez, Hammer ve Lawrance (2009) tarafından yapılan araştırmada, alt boyutların iç tutarlılığının beş alt boyut (öğretimin etkililiği, olumlu etki, sözel katılım, bilgi kaynağı ve kaynaklar) için .77 ve üstü olduğu ancak çevresel etki (.39) ve okuma yönergesi (.65) alt boyutlarında iç tutarlılığın düşük olduğu tespit edilmiştir. Wu ve Honig (2010) tarafından yapılan araştırmada da çevresel etki (.45) ve okuma yönergesi (.63) alt boyutlarında güvenilirlik katsayısının düşük olduğu tespit edilmiştir. Benzer bir bulgu Radisic ve Seva (2013) tarafından yapılan araştırmada da görülmektedir. Araştırmada çevresel etki (.45) alt boyutunun güvenilirlik katsayısı düşük bulunmuştur.

DeBaryshe ve Binder (1994) tarafından yapılan araştırmada ölçeğin toplam güvenilirlik katsayısına ilişkin bir bilgi verilmemiştir. Ancak yapılan diğer bazı uyarlama çalışmalarında ölçeğin geneline ait Cronbah alfa katsayısı verilmiştir. Ölçeğin geneline ilişkin Cronbah alfa katsayısı; Husain, Choo ve Singh (2011) tarafından .92; Gonzalez, Taylor, Davis ve Kim (2013) tarafından .90; Curenton ve Justice (2008) tarafından .85; Gonzalez ve diğ. (2010) tarafından .90 tespit edilmiştir. Bu araştırmada ölçeğin geneline ilişkin Cronbah alfa katsayısı .79 bulunmuştur. Diğer araştırmalarla karşılaştırıldığında, bu araştırmada elde edilen toplam güvenilirlik katsayısının daha düşük olduğu söylenebilir.

Sonuç

Araştırma Ebeveyn Okuma İnanç Ölçeği'nin Türkçeye uyarlamasını gerçekleştirmek amacıyla yapılmıştır. Orijinal adı Parent Reading Belief Inventory olan ölçek, ebeveynlerin okul öncesi dönemindeki çocuklarına kitap okuma süreci ve amacına ilişkin inançlarını belirlemek amacıyla DeBaryshe ve Binder (1994) tarafından geliştirilmiştir. Uyarlama çalışmasını yapabilmek için öncelikle ölçeği geliştiren araştırmacılardan gerekli izinler alınmıştır. Ardından çeviri işlemleri gerçekleştirilmiş ve ölçeğin kültürel, dilsel, anlamsal uygunluğu ile ilgili dil ve alan uzmanlarının görüşleri alınmıştır.

Türkçe formu oluşturulan ölçeğin faktör yapısının Türk kültürüne uyumlu olup olmadığına belirlemek amacıyla Doğrulamalı Faktör Analizi yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Ankara ili merkez ilçelerinde (Altındağ, Çankaya, Keçiören, Mamak, Yenimahalle) çocukları okul öncesi eğitim kurumuna devam eden (resmi anaokulu ve anasınıfı) 420 anne oluşturmıştır.

Orijinal ölçek yedi faktörden (Öğretimin Etkililiği, Olumlu Etki, Sözel Katılım, Okuma Yönergesi, Bilgi Kaynağı, Kaynaklar, Çevresel Etki) ve 42 maddeden oluşmaktadır. Yapılan analiz sonucunda istatistiksel olarak anlamlı olmayan t değerine sahip maddeler tespit edilmiştir. Öğretim etkililiği boyutunda yer alan 8. maddenin (Çocuğum okula gittiği zaman, öğretmeni ihtiyacı olan şeyi öğretiyor; bu nedenle bu konuda endişelenmeme gerek yok) t değeri (-0.63) ve okuma yönergesi boyutunda yer alan 30. maddenin (Çocuğum, okumayı öğrenmek için çok küçüktür) t değeri (-13.43) düşük çıkmıştır. Bu maddeler uzman görüşü alınarak, faktör yapıları değiştirilmeden ölçekten çıkarılmış ve istatistiki işlem yeniden yapılmıştır. Yapılan ikinci DFA 40 madde ile gerçekleştirilmiştir ve sonucunda hesaplanan uyum indeksleri $X^2/sd=5,72$ CFI=0.90, NNFI=0,90, NFI=0,90 IFI=0,90 olarak bulunmuştur. Ölçeğin faktörleri arasındaki ilişkiyi gösteren bütün katsayıların yeterli düzeyde olduğu sonucuna varılmıştır. Ölçek 40 madde ve yedi faktör ile doğrulanmıştır.

DeBaryshe ve Binder (1994) tarafından geliştirilmiş ölçeğin Türkiye'de kullanılabilirliğini değerlendirmek amacıyla yapılan araştırmanın bulgularıyla, ölçeği geliştiren araştırmacılar

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

tarafından elde edilmiş bulgular, madde sayısı yönünden örtüşmese de faktör yapıları yönünden benzerlik göstermektedir. Wu ve Honig (2010) tarafından Tayvan ve Boomstra, Dijk, Jorna ve Geert (2013) tarafından Hollanda kültürüne uyarlanan ölçeğin, bu kültürlerle uyarlama çalışmalarında da madde sayısının değiştiği görülmüştür.

DeBaryshe ve Binder (1994) tarafından geliştirilen ölçeğin 42 maddeden, bu araştırma sonucunda ortaya çıkan ölçeğin 40 maddeden oluştuğu görülmektedir. Ayrıca bu çalışmada okuma yönergesi alt boyutunda yer alan 31. maddenin (Çocuğumla kitap okurken onun sayfalarla farklı harfleri ve sayıları göstermesini sağlarım) orijinal ölçekte ters puanlanmamasına rağmen, diğer maddelerle ters ilişki gösterdiği tespit edilmiştir. Bu iki durumun en önemli nedeninin; kültürlerarası farklılık ve iki kültürün eğitim ortamlarının farklı olmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Ölçeğin iç tutarlılığı Cronbach alfa güvenirlik katsayısı ile belirlenmiştir. Öğretimin etkililiği, okuma yönergesi ve çevresel etki alt boyutlarında güvenirlik katsayısının .70'den düşük, diğer boyutlarda ise .70'den yüksek değerler elde edilmiştir. Bu sonuç DeBaryshe ve Binder (1994) tarafından yapılan analiz sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Ölçeğin geliştiren araştırmacılar tarafından elde edilen bulgulara göre; okuma yönergesi (.63) ve çevresel etki (.50) alt boyutlarında güvenirlik katsayısının, diğer alt boyutlara göre düşük olduğu tespit edilmiştir. Benzer bulgular. Rodríguez, Hammer ve Lawrance (2009); Wu ve Honig (2010); Radisic ve Seva (2013) tarafından yapılan çalışmalarda da görülmektedir. Ölçeğin toplamına ilişkin güvenirlik katsayısı .79 olarak hesaplanmıştır. Ölçeği geliştiren araştırmacılar, toplam güvenirlik katsayısı ile ilgili bilgi vermezken, ölçeğin diğer uyarlanma çalışmalarında toplam güvenirlik katsayısı bulgularının, bu çalışmada elde edilen güvenirlik katsayısına göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Ölçek geliştirmeye yönelik takip edilen aşamalar ve yapılan istatistiksel analizler sonucunda Ebeveyn Okuma İnanç Ölçeği'nin Türkiye'de geçerli ve güvenilir olarak kullanılabileceği sonucuna ulaşılmıştır. Bundan sonraki çalışmalarda; Türkçeye uyarlanmış ölçeğin standartlaşması için farklı örneklerde geçerlilik ve güvenirliğinin ortaya konması, ebeveyn okuma inançlarının ne düzeyde olduğunun belirlenmesi, ev okuryazarlık çevresi ile ebeveyn okuma inançları arasındaki ilişkinin incelenmesi, çocukların okuma ve yazma gelişimi ile ebeveynlerin okuma inançları arasındaki ilişkinin incelenmesine yönelik çalışmalar yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- AKBAŞ, G. & KORKMAZ, L. (2007). Ölçek uyarlaması (Adaptasyon). *Türk Psikoloji Bülteni*, 13 (40), 15.
- AUDET, D.R. (2013). *Parent goals and beliefs and their prediction of behavior during shared book reading*. (Dissertation Doctoral Thesis) University of Guelph. Canada.
- BINGHAM, G. E. (2007). Maternal literacy beliefs and the quality of mother-child book reading interactions: Associations with children's early literacy development. *Early Education and Development*, 18, 23-49.
- BOOMSTRA N., DIJK M., JORNA R., GEERT P. (2013). Parent reading beliefs and parenting goals of Netherlands Antillean and Dutch mothers in the Netherlands. *Early Child Development and Care*, DOI:10.1080/03004430.2012.744005.
- BÜYÜKÖZTÜRK, Şener. (2009). *Sosyal bilimler için veri analiz kitabı*. (10. baskı). Ankara: Pegem Yayıncılık.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

- COVIELLO, R. H. (2005). *Language and literacy environment quality in early childhood classrooms: Exploration of measurement strategies and relations with children's development*. Unpublished doctoral thesis, University of Pennsylvania State: USA.
- CURENTONS.M.& JUSTICEL. M. (2008). Children's preliteracy skills: influence of mothers' education and beliefs about shared-reading interactions. *Early Education & Development*, 19:2, 261-283.
- DEBARYSHE, B. D. & BINDER, Janeen, C. (1994). Evaluation of an instrument for measuring parents' beliefs about reading aloud to young children. *Perceptual and Motor Skills*, 78, 1303-1311.
- DEBARYSHE, B. D. (1995). Maternal belief systems: Linchpin in the home reading process. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 16, 1-20.
- DEBARYSHE, B., D., BINDER, J. C., & BUELL, M.J. (2000). Mother's implicit theories of early literacy instruction: Implications for children's reading and writing. *Early Child Development and Care*, 160, 119-131.
- DOBBS-OATES, J., PENTIMONTI, J. M., KADERAVEK, J. N., JUSTICE, L. M. (2012). Parent and child attitudinal factors in a model of children's print-concept knowledge. *Journal of Research in Reading*. doi: 10.1111/j.1467-9817.2012.01545.x.
- ERCAN, I., KAN, I. (2004). Ölçeklerde güvenirlik ve geçerlik. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* 30 (3) 211-216.
- FOY, J. G. & MANN, V. A. (2003) Home literacy environment and phonological awareness in preschool children: differential effects for rhyme and phoneme awareness. *Applied Psycholinguistics*, 24, 59-88.
- GONZALEZ, J. E., RIVERA, V., DAVIS, M. J., TAYLOR, A. B. (2010). Foundations of children's vocabulary development: The role of the home literacy environment (HLE). *Early Childhood Services*, 10, 55-72.
- GONZALEZ, J. E., TAYLOR, A. B., DAVIS, M. J., KIM, M. (2013). Exploring the underlying factor structure of the parent reading belief inventory (PRBI): Some Caveats. *Early Education & Development*, 24(2), 123-137.
- HAYNES, R. M. (2010). *Contribution of the home environment to preschool children's emergent literacy skills*. Unpublished doctoral thesis, Texas A&M University, USA.
- HUSAIN, F. M., CHOO, J. C. S., SINGH, M. K. M. (2011) Malaysian mothers' beliefs in developing emergent literacy through reading. *Procedia - Social and Behavioral Science* 29, 846-855.
- JINCHUL.J. (2004). *Analysis of the factors and the roles of hrd in organizational learning styles as identified by key informants at selected corporations in the republic of Korea*. Unpublished doctoral thesis, Texas A&M University: USA.
- KIM, S. J. (2010). *The relationship of parental book reading on young children's vocabulary and their code-related skills*. Unpublished doctoral thesis, Arizona State University: Arizona.
- KLINE, R. B. (2011). *Principals and practice of structural equation modeling (3.Baskı)*. New York. The Guilford Press.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

doi

- LONIGAN, C. J., ANTHONY, J. L., BLOOMFIELD, B. G., DYER S. M., AND SAMWEL, C. S. (1999). Effects of two shared-reading interventions on emergent literacy skills of at-risk preschoolers. *Journal of Early Intervention*, 22(4), 306-322.
- LONIGAN C.D., AND WHITEHURST G. J. (1998). Relative efficacy of parent and teacher involvement in a shared-reading intervention for preschool children from low-income backgrounds. *Early Childhood Research Quarterly*, 13 (2), 263-290
- MCCALLUM, ROBERT C., KEITH F. WIDAMAN, SHAOBO ZHANG AND SEHEE H. (1999). Sample size in factor analysis. *Psychological Methods*, 4(1), 84-99.
- MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI (2013). *Okul öncesi eğitimi programı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı.
- MOL, S. E., BUS, A. G., & JONG M. T. (2009). Interactive book reading in early education: a tool to stimulate print knowledge as well as oral language. *Review of Educational Research*, 79 (2), 979–1007.
- PHILLIPS, B. M. & LONIGAN J. C. (2009). Variations in the home literacy environment of preschool children: A cluster analytic approach. *Scientific Studies of Reading*, 13:2, 146-174. doi.org/10.1080/10888430902769533.
- RADISIC, J.& SEVA N. (2013). Exploring the factor structure of the parent reading belief inventory (prbi): example of serbia. *Psihologija*, Vol. 46 (3), 315–330. doi: 10.2298/PSI130716007R.
- ROBERTS J., JURGENS J. & BURCHINAL M. (2005). The role of home literacy practices in preschool children's language and emergent literacy skills. *Journal of Speech, Language, and Hearing Research* . 48. 345-359. doi:10.1044/1092-4388(2005/024).
- RODRÍGUEZ, B., HAMMER, C.S. & LAWRENCE, F.R. (2009). Parent reading belief inventory: Reliability and validity with a sample of Mexican-American families. *Early Education and Development*, 20, 826-844.
- SEEFELDT, C. (2005). *How to work with standard in the early childhood classroom*. New York: Teacher College Press.
- SODERMAN, A.K., GREGORY, K.M., & MCCARTY, L.T. (2005). *Scaffolding emergent literacy a child- centered approach for preschool through grade 5*. (2th ed.). New York: Pearson Education Inc.
- SONNENSCHNEIN, S., BAKER, L., SERPELL, R., SCHER, D., GODDARD-TRUITT, V., & MUNSTERMAN, K. (1997). Parental beliefs about ways to help children learn to read: The impact of an entertainment or a skills perspective. *Early Child Development and Care*, 127/128, 111–118.
- SULZBY, E. & TEALE, W. (1991). Emergent literacy. In R. Barr, M. L. Kamil, P. B. Mosenthal, and P. D. Pearson (Eds.). *Handbook of Reading Research: Volume II* (pp. 727–757). New York: Longman.
- SÜMER, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulamalar. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6), 49-74.
- ŞİMŞEK, Ö., VE ALİSİNANOĞLU, F. (2009). Examination of the effect of mother Tongue Activities Program on the reading readiness level of preschool children. *Procedia Social and Behavioral Sciences*, 1, 521- 528.

-
- WEIGEL, D. J., MARTIN, S. S. & BENNETT, K. K. (2006a). Contributions of the home literacy environment to preschool-aged children's emerging literacy and language skills. *Early Childhood Development and Care*, 176, 357–378.
- WEIGEL, D. J., MARTIN, S. S., BENNETT, K. K. (2006b). Mothers' literacy beliefs: Connections with the home literacy environments and pre-school children's literacy development. *Journal of Early Childhood Literacy*, 6, 191–211.
- WU, C. C., HONIG, A. S. (2010). Taiwanese mothers' beliefs about reading aloud with preschoolers: Findings from the parent reading belief inventory. *Early Child Development and Care*, 180, 647–669.

Turkish Studies

International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic
Volume 9/2 Winter 2014

